

บทที่ 2

วรรณคดีไทยของ

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองอย่างหนึ่งของมนุษย์ ไกมีผู้ให้นิยามของความคิดสร้างสรรค์และอธิบายกระบวนการเกิดของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน เช่น

กิลฟอร์ด (Guilford) ให้ความหมายว่า

ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล เป็นการคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดหลายแง่มุม (Divergent Thinking) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) คือความสามารถทางสมองในการคิดหาคำตอบโดยคล่องแคล่ว รวดเร็วและคิดได้หลายคำตอบ
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) คือความสามารถในการหาคำตอบได้หลายประเภทหรือหลายทิศทาง
3. ความคิดริเริ่ม (Originality) คือความสามารถของสมองในการคิดหาสิ่งที่ไม่ซ้ำแบบใคร¹

ทฤษฎีของกิลฟอร์ดนี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์รุ่นหลัง ๆ และนำมาเป็นหลักในการแบ่งหัวข้อประเภทของความคิดสร้างสรรค์ด้วย

ทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้ศึกษาผลงานจากวรรณคดีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

¹ Joy P. Guilford, The Nature of Human Intelligence
(New York : McGraw-Hill Book Co., 1967) p. 138

ใครรวบรวมความหมายของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีผู้ให้นิยามไว้มากมาย เช่น ซิมป์สัน (Simpson) มีความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่ผิดไปจากความคิดธรรมดา และคิดโคหลายๆแบบ และกล่าวว่ความคิดสร้างสรรค์ก็เกิดกระบวนการที่บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และสามารถเห็นสมมุติฐานขึ้นพิศุจน์ได้ เมื่อพิศุจน์สมมุติฐานแล้วก็สามารถถ่ายทอดคนนั้นออกมาได้ ส่วนเดวิดพรอสเตอร์ (Drevidahl) มีความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถของบุคคลในการสร้างผลิตผลและสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเกิดจากการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีมูลอย่างแท้จริง อาจออกมาในรูปศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรืออาจเป็นเพียงแต่กระบวนการหรือวิธีการเท่านั้น ส่วนไทเลอร์ (Tyler) มีความเห็นต่างออกไปว่าความคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องค้นพบหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เสมอไป แต่อาจเป็นขั้นหนึ่งขั้นใดใน 5 ขั้นต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการแสดงออกอย่างอิสระ ในด้านความคิดริเริ่มโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน
2. งานที่เป็นของผลิต ขึ้นอยู่กับอาศัยทักษะบางประการ
3. การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใครและเป็นความคิดที่แตกต่างจากคนอื่น
4. เป็นขั้นที่ปรับปรุงผลงานจากขั้นที่สามให้ดีขึ้น
5. คิดสิ่งที่เป็นนามธรรมสูงสุด หรือหลักการใหม่ ๆ ออกมาได้¹

จากผลงานที่ทอร์แรนซ์¹ ได้รวบรวมจากวรรณคดีนั้น อาจแยกความเห็นของผู้นิยามความหมายของความคิดสร้างสรรค์ออกได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกความคิดสร้างสรรค์จะออกมาในรูปของผลิตผล และเป็นงานสิ่งใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร ประเด็นที่สองคือการมีกระบวนการคิดที่ผิดไปจากความคิดธรรมดาโดยไม่ต้องมีผลิตภัณฑ์จกัว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์น่าจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องทั้งการคิดขึ้นมาใหม่และการสร้างผลิตผลที่ไดจากการคิดนั้นติดตามมา จึงควรจะถือว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์สมบูรณ์

1

Paul E. Torrance, Guiding Creative Talent (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, Inc, 1965), pp.15 - 17

ในด้านกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีผู้เสนอแนวคิดและผลการค้นคว้าไว้หลายท่าน เช่น

ฟรอยด์ (Freud) ให้ความเห็นว่า "ความคิดสร้างสรรค์มีข้อเกิดมาจากความขัดแย้ง ซึ่งถูกจิตใต้สำนึกผลักดันออกมา ในขณะที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นนั้น คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความคิดอิสระเกิดขึ้นมากมาย ส่วนคนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะไม่มีสิ่งนี้" ¹ ความเชื่อของฟรอยด์ชวนให้คิดว่าบุคคลทุกคนมีโอกาสคิดสร้างสรรค์ได้ แต่จะต้องเกิดขึ้นหลังจากเกิดความขัดแย้งทางจิตเสียก่อนเสมอไป ต่อมา แร็งเยลล์ (Rangell) ได้เขียนทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ไปในทำนองเดียวกับฟรอยด์ คือ เขาถือว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้งทางจิต ซึ่งได้แก่ความรู้สึกเจ็บปวดทรมาน, ความรู้สึกแค้น, ความไม่สบายใจ การพุกโกหก และความอยาก رؤอยากเห็น ² จากทฤษฎีของทั้งสองท่านดังกล่าวมานี้ ยังเป็นเรื่องน่าคิดว่าบุคคลอยู่ในสภาพจิตปกติ คือ ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในใจ จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้หรือไม่

ฮัทชินสัน (Hutchinson) มีความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการมองเห็นความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจใช้เวลาคิดช้าหรือเร็วก็ได้แล้วแต่ความขยันของบุคคลนั้น เขาได้เรียงลำดับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation) เป็นขั้นตั้งสมมุติฐาน รวบรวมประสบการณ์และทักษะเก่า ๆ
2. ขั้นขัดแย้ง (The Stage of Frustration) เป็นขั้นที่จะต้องพบอุปสรรคปัญหา

¹ Sigmund Freud, "The Interpretation of Dreams. In A.A. Brill(Ed), " The Basic Writing of Sigmund Freud (New York: The Modern Library, 1938), p. 193

² Leo Rangell, "The Creative Thrust: A Psychoanalytic Theory," American Image 35(Spr. - Sum.1978):pp.27 - 44

อย่างหนัก เกิดความตึงเครียดและกระวนกระวายใจในการแก้ปัญหา นั้น ๆ

3. ขั้นหยั่งเห็น (The Stage of Insight) เป็นขั้นที่เกิดความคิดแวบขึ้น
ในสมอง สามารถแก้ปัญหาได้ทันที

4. ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification) เป็นขั้นที่ประเมินผลหรือพิสูจน์
คำตอบโดยใชกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ว่าคำตอบที่ได้เป็นความจริงหรือไม่ ¹

จากทฤษฎีของอัลทิงสัน แสดงให้เห็นว่าบุคคลจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ จะต้อง
ผ่านการเตรียมการและผ่านกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระเบียบและมีเหตุผลมากอนจึงจะ
บรรลุขั้นสุดท้ายคือขั้นเกิดความคิดหรือเกิดการหยั่งเห็นและสามารถพิสูจน์ความคิดนั้นได้

วอลเลซและโคแกน (Wallach & Kogan) มีความเชื่อว่า ความคิดสร้าง-
สรรค์หมายถึงความคิดที่จะโยงสัมพันธ์ (Association) ได้ คือเมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ก็จะ
เป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นใดต่อไป สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ สิ่งทีระลึกออกมาได้เป็นมโนทัศน์
ที่เกี่ยสละสลวยในสมองของมนุษย์ เมื่อมีสิ่งเรามากกระตุ้น ก็จะตอบสนองออกมา ตามทฤษฎีนี้
ความคิดสร้างสรรค์คือกระบวนการอันหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างสิ่งเร้า (s) กับการตอบสนอง (r) ²

จากแนวความคิดเรื่องการโยงสัมพันธ์ของวอลเลซและโคแกน ไซว เดียมแก้ว
ได้นำมาเขียนทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ขึ้นว่า

เมื่อกุมสิ่งเร้าอันเป็นลักษณะจำเพาะ (Attributes) ของสิ่งต่าง ๆ เข้าเร้ากดม
ประสาทในสมอง จะทำให้บุคคลมีสิ่งกับ (r-s) กับสิ่งนั้น ๆ ในชั่วชีวิตของคนยอมได้
รับสัมพันธ์กับสิ่งเร้าอันเป็นลักษณะจำเพาะของสิ่งต่าง ๆ มากมายเหลือคณานับ จึงทำให้
บุคคลมีสิ่งกับ (r - s) กับสิ่งต่าง ๆ มากมายด้วย ดังนั้นเมื่อสิ่งเร้าใด ๆ เข้าเร้า

¹ Eliot D. Hutchinson, How to Think Creative (New York: Abingdon Cokes Press, 1949), pp. 36 - 40

² Michael A. Wallach and Nathan Kogan, Mods of Thinking in Young Children (New York: Holt Rienhart and Winston, Inc., 1965) p. 34

กลุ่มเซตประสาธน์ในสมอง จะทำให้กลุ่มเซตประสาธน์ซึ่งเป็นดังกบ ($r - s$) ของสิ่งต่าง ๆ แสดงปฏิกิริยาขึ้นและเรากลับมาเซตประสาธน์ซึ่งเป็นดังกบของสิ่งอื่น ๆ ในแสดงปฏิกิริยาควาย เป็นดังนี้เองเนื่องกันไป อากาที่ $r - s$ แสดงปฏิกิริยาที่เรียกว่ากฎระลึกใด คั้งนี้ถ้า $r - s$ แสดงปฏิกิริยาที่เองกันไปไคมาก ก็ยอมระลึกไคมาก ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะระลึกไคมาก ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำจะระลึกไคน้อย การระลึกไคมาก ย่อมจะมีโอกาสระลึกในสิ่งที่ยอมระลึกไคไม่ไค บางทีสิ่งที่ระลึกไคนี้ อาจสัมพันธ์เขาเป็นสิงใหม่ ความสัมพันธ์กดาวอาจเป็นไคโดยความบังเอิญหรือจงใจก็ได้ ¹

จะเห็นวาทตามทฤษฎีของวอลเลซและโคแกนนี้ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการโยงสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างสมมาจากการเรียนรู้เอง คั้งนั้นบุคคลจะมีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงไค ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของตนเข้ากับสิงใหม่ ๆ ไคมากที่สุด แสดงวาทประสบกการณและการเรียนรู้มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ควาย ทฤษฎีนี้คานกับทฤษฎีของฟรอยดและทฤษฎีของแรงเยลลที่เชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งทางจิตใจของมนุษย์/ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทฤษฎีของวอลเลซและโคแกน เนื่องจากมีความเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสามารถได้รับการส่งเสริมหรือปลุกฝังไคในท้องเรียน โดยเด็กจะเก็บสะสมมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไว้ในสมอง และอาจเชื่อมโยงมโนทัศน์ของตนเข้าเป็นสิงใหม่ ๆ ไคมากมาย เมื่อไครับสิงเรว สิงเรวในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบนั้นเอง

ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

เกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไคมีผู้ศึกษา วิจัย และให้ความเห็นไว้อย่างกว้างขวาง เช่น

¹ ไสว เฉียมแก้ว, ความคิดสร้างสรรค์และความฉันททางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 " (ปริญญาโทพนการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2514),

ทอร์เรนซ์ (Torrance) ได้รวบรวมผลงานของแมคคินนอน (McCinnon) ซึ่งศึกษาถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจากผู้ที่อาชีพสาขาต่าง ๆ คือสถาปนิก, นักประพันธ์, นักคณิตศาสตร์ และนักวิจัยด้านอุตสาหกรรม พบว่าลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมีดังนี้ คือ

- ชอบเขาสังคม
- ถือตนเองเป็นศูนย์กลาง
- มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- ชอบอิสระ
- ไม่กังวลใจ
- ขอมริบในสิ่งที่แปลก ๆ
- มีความคิดยืดหยุ่น
- มีความซับซ้อนในการรับรู้
- กลาหาญ
- ไม่ชอบระเบียบ
- ชอบอยู่คนเดียวมากกว่ารวมกลุ่ม ¹

อนาสตาซี (Anastasi) ได้รวบรวมลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

- เป็นผู้มีความรู้สึกไวต่อปัญหา
- เป็นผู้มองเห็นการณไกล
- มีความเป็นตัวของตัวเอง
- มีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม
- มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว ²

¹ Paul E. Torrance, Guiding Creative Talent, p. 7

² Anne Anastasi, Differential Psychology (New York : The Mcmillan Company, 1968), p. 353

กิลฟอร์ด (Guilford) ให้ความเห็นว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา มีความไว้วางใจ สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดต่าง ๆ ใฝ่ใจ สามารถสร้างหรือแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ และรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น¹

โกยาล (Goyal) ได้ศึกษาลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะเป็นคนเปิดเผย ชอบเข้าสังคม มีความแข่งขันกระทือร้อน รักอิสระ และมีจิตใฝ่กว้างขวางในการยอมรับผู้อื่น²

เวอร์นอน (Vernon) ใฝ่ใจถึงการศึกษาก่อนและหลังเรียน ซึ่งศึกษาจากเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ผลปรากฏว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงและมีสติปัญญาสูง จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง หาเพื่อนเก่ง มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะด้านวิชาการ กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงแต่สติปัญญาต่ำจะมีความระมัดระวังสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย มีความลังเล ไม่อยากเป็นมิตรกับใคร มักรู้สึกท้อใจตัวเองไม่มีค่า มีความขี้ขลาดใจและไวต่อความรู้สึกมากกว่ากลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำและสติปัญญาต่ำ และถ้าหากเด็กประเภทนี้ประสบความล้มเหลวในการเรียนจะแสดงพฤติกรรมถอยหนี สำหรับกลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำและสติปัญญาต่ำ มักจะขดเขยปรนค้อยทางค่านิยมทางบ้าน สังคมหรือไม่ก็ถอยหนี ส่วนกลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำและมีสติปัญญาสูงจะมีความมั่นใจในตนเอง มีความสนใจและมีสมาธิในค่านิยมวิชาการสูง³

¹ Joy P. Guilford, "A Psychometric Approach to Creativity" in Creativity: Its Educational Implications, ed. Paul E. Torrance, Curtes and George D. Demoo, (New York: John Wileys Sons, Inc, 1967) p.20

² R.P. Goyal, "A Study of Some Personality Traits of High Creative Childrnf of School Stage," Indian Educational Review 7(2. July 1972), 92 - 100

³ Philip E. vernon, Creativity (London: Penguin Book Ltd. , 1970), p.249

บอสส์ (Bosse) ได้รวบรวมพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จากจำนวน
พฤติกรรม 52 แบบที่พบ เขาได้รวบรวมพฤติกรรมเหล่านี้เข้าเป็นลักษณะกว้าง ๆ ได้ 6
ลักษณะ คือ

1. มีความกระตือรือร้น
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความอดทนต่อข้อคิดของใจ
4. มีความรู้สึกเป็นอิสระ
5. มีความไม่เป็นปฏิปักษ์
6. มีความอ่อนไหวและมีความไวต่อการรับรู้¹

จากการศึกษาผลงานข้างต้นนี้ จะเห็นว่าลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งผู้
วิจัยแต่ละท่านรวบรวมไว้ยังมีรายละเอียดที่ไม่ตรงกันนัก ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากการศึกษา
และการสังเกตกันคนละแง่มุม แต่พอสรุปได้ว่าลักษณะร่วมที่มีอยู่ในกระบวนการคิดสร้างสรรค์
จะประกอบด้วยระบบการทำงานของสมองที่มีความคล่องแคล่ว ยืดหยุ่นและมีความเป็นตัว -
ของตัวเอง

ลักษณะการเรียนการสอนที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ชีวิตในวัยเด็กนั้น นอกจากมีความผูกพันอยู่กับบ้านแล้ว โรงเรียนยังเป็นเหมือนบ้าน
ที่สองซึ่งเด็กจะต้องใช้เวลาอยู่ที่นั่นหลายชั่วโมง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมิได้
มีผลต่อเด็กเพียงเฉพาะด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเท่านั้น แต่จะมีผลต่อความเจริญงอกงาม
ของเด็กทุก ๆ ด้านรวมทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วย ผลงานวิจัยความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องของ

¹ Murellu Anne Purlee, Bosse, "Behavior of Creative
Students in a Classroom Setting," Dissertation Abstracts 37
(October 1976): 2069 A.

กับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอาจแยกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านพฤติกรรมการสอนของครู

แร็ปเพล (Rappel) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ของครูกับนักเรียน โดยศึกษาจากครู 20 คน ที่สอนระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 5 ในสหรัฐอเมริกา และนักเรียน 20 คน ที่เรียนกับครูในห้องนั้นโดยวิธีจับคู่ แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance) ปรากฏว่าคะแนนจากข้อทดสอบแบบรูปภาพของครูกับของนักเรียนมีความสัมพันธ์กัน¹ แสดงว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงจะมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงด้วยเช่นเดียวกัน

ต่อมา เบเกอร์ (Baker) ได้ทำการสำรวจความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 2 กลุ่ม คือระหว่างกลุ่มที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ กับกลุ่มที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จำนวนครูที่ทดสอบมี 26 คน จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 - 5 มี 705 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance) และของรอสเชช (Rorschach) ผลพบว่าจากแบบสอบถามนี้คือภาษา 5 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอยู่ 3 ชุด นอกนั้นได้คะแนนไม่แตกต่างกัน²

จากผลการวิจัยของแร็ปเพลและเบเกอร์ แสดงว่าครูอาจเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมากที่สุดก็ได้ เพราะจากการวิจัยเด็กที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะทำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ได้สูง ในขณะที่เด็กที่เรียนกับครูที่มีความคิดสร้างสรรค์

¹ Doroty Rappel, "Teacher - Pupil Interaction at the Elementary Grade Level and Pupil Creativity," Dissertation Abstracts 31 (November 1970) : 2965 B.

² Magaret Baker, "Teacher Creativity and Its Effect on Student Creativity," Creative Child Adult Quaterly (Spring 1979) pp. 20 - 24

คำ จะมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์คำ แสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจจะสามารถ
ปลุกฝังหรือถ่ายทอดกันได้

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียน ก็มีผลโดยตรงต่อความคิด
สร้างสรรค์ของเด็ก พินิจ นิวาสบุตร ได้ศึกษาความแตกต่างของสัมฤทธิผลทางการเรียน
และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับครูในแบบอิตาเลียนไทย
ประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนใน
เขตการศึกษา 1 จำนวน 6 โรงเรียน เป็นชาย 135 คน หญิง 231 คน โดยใช้แบบวัด
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย
จะมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทยและแบบ
ปล่อยปละละเลย แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทยและ
แบบปล่อยปละละเลย¹ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการปกครองของครูมีผลโดยตรงต่อ
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูที่มีบุคลิกเป็นนักประชาธิปไตยย่อมเปิดโอกาสให้เด็กได้
แสดงออกอย่างอิสระ ใฝ่ความึกที่แท้ของตัวเอง ผลที่ตามมาคือเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์
เพิ่มขึ้นด้วย

2. ลักษณะการจัดการเรียนการสอน

สอดคล้องกับฮัดดอน (Haddon & Lytton) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ
ของนักเรียนอายุ 10 - 11 ขวบ ในชั้นประถมศึกษาในด้านความคิดหลายแง่มุมระหว่าง
กลุ่มที่เรียนในห้องเรียนแบบใหม่ที่ไม่ใช่แบบแผนตายตัว (Informal Progressive
Room) จำนวน 107 คน กับนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบมีแบบแผน (Formal Room)
จำนวน 104 คน ผลปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มแรกมีความสามารถในการคิดหลายแง่มุม

¹ พินิจ นิวาสบุตร, "ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้าน
การเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน" (ปริญญาานิพนธ์-
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519) หน้า บทคัดย่อ

สูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่สอง อีก 4 ปีต่อมา เขาได้ติดตามผลจากกลุ่มตัวอย่างเดิมซึ่งแยกย้ายกันไปเรียนตามโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ 7 แห่ง เมื่อแบ่งกลุ่มตามเดิม ปรากฏว่ากลุ่มที่เคยเรียนในห้องเรียนแบบใหม่ ยังคงมีความสามารถในการคิดหลายแง่มุมสูงกว่ากลุ่มที่เคยเรียนในห้องเรียนแบบมีแบบแผน¹ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดห้องเรียนแบบใหม่ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนและการแสดงออกอย่างเต็มที่ จะมีผลทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการเรียนในห้องเรียนแบบเก่า และจากการศึกษาผลวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการส่งเสริมมิได้เกิดขึ้นชั่วขณะเท่านั้น แต่จะเป็นผลที่ติดตัวเด็กไปจนโต

ต่อมาได้มีผู้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระหว่างเด็กที่เรียนในห้องเรียนแบบเก่า (Tradition Classroom) กับห้องเรียนแบบเปิด (Open Classroom) อีกหลายท่าน เช่น เรนีย์และไพเพอร์ (Raney & Piper) ได้สอบเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, ปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 (เกรด 1, 4, 8) ห้องเรียนละ 10 คน จากโรงเรียน 2 โรงเรียนคือทรอยด์และมิชิแกน โรงเรียนหนึ่งเปิดสอนแบบเก่า (Tradition Classroom) กับอีกโรงเรียนหนึ่งสอนแบบเปิด (Open Classroom) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของห้องเรียนกับการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ ผลปรากฏว่าการวัดด้านรูปภาพ (Figural) นักเรียนในโรงเรียนแบบเปิดทำคะแนนได้สูงกว่า ส่วนการวัดด้านภาษา (Verbal) นักเรียนในโรงเรียนแบบเก่าทำคะแนนได้สูงกว่า เขาได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนในห้องเรียนแบบเก่ามักทำงานตามคำสั่งหรือสอบถามจากครูผู้สอน เวลาที่จะเล่นหรือสร้างสรรค์สิ่งใด ๆ กับเพื่อนนั้นเอง ดังนั้นความสามารถในการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับระดับทักษะด้านภาษาของเด็กแต่ละคน ส่วนนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบเปิดจะคลุกคลีอยู่กับสิ่งแปลก ๆ และรูปวัตถุมาก ความสามารถด้านภาษาจะลดลง แต่จะทำงาน

¹ F.A. Haddon and Lytton, "Primary Education and Divergent Thinking Abilities Four Years on," The British Journal of Educational Psychology 41(June 1971): pp.136 - 147

เกี่ยวกับรูปภาพใดดีกว่า¹

ทอม่า ไฮแมน (Hyman) ได้ศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 จากห้องเรียนแบบเก่า (Traditional Classroom) จำนวน 57 คน และจากห้องเรียนแบบเปิด (Open Classroom) จำนวน 64 คน เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กที่เรียนในห้องเรียนทั้ง 2 แบบ ผลพบว่าเด็กที่เรียนในห้องเรียนแบบเปิด จะมีความคิดหลายแง่มุม (Divergent Thinkikg) มากกว่าเด็กที่เรียนในห้องเรียนแบบเก่า²

ซูซานและแมคคินนีย์ (Susann & Maccinney) ได้ศึกษาความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 129 คน จากโรงเรียนแบบเก่า (Traditional Classroom) และโรงเรียนแบบเปิด (Open Classroom) กลุ่มละ 5 ห้องเรียน ใช้แบบสอบของวอลเลซและโคแกนผลพบว่านักเรียนในห้องเรียนทั้งสองแบบได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นคะแนนด้านความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ของนักเรียนในห้องเรียนแบบเก่าสูงกว่านักเรียนในห้องเรียนแบบใหม่³

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนในห้องเรียน 2 ระบบที่กล่าวถึงนี้ ยังไม่ปรากฏผลแน่ชัดว่าห้องเรียนระบบใดจะช่วยเสริมสร้างความคิด-

¹ Craig T. Ramey & Vera Piper, "Creativity in Open and Traditional Classrooms," Child Development 45(June 1974): pp.557 - 560

² Ruth Bernstein Hyman, "Creativity in Open and Traditional Classrooms," The Elementary School Journal 78 (March 1978) : pp. 267 - 274

³ SuSaan G. Forman & James D. Maccinney, "Creativity and an Achievement of Second Graders in Open and Traditional Classroom," Journal of Educational Psychology 70(February 1978) pp. 101 - 107

สร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้มากกว่านั้น แต่ค่าใช้จ่ายเวลานานออกไป ห้องเรียนแบบเปิดมีแนวโน้มว่าจะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้มากกว่า เพราะก่อนหน้านั้นวิลสัน (Wilson) สตักกี้ (Stuckey) และแลงเกวิน (Langevin) ได้ทดสอบนักเรียนจากห้องเรียนแบบเก่า 2 โรง และห้องเรียนแบบเปิดอีก 2 โรง โรงหนึ่งสอนแบบเปิดมานานแล้ว แต่อีกโรงหนึ่งเพิ่งสอน ผลการศึกษาพบว่าเด็กจากโรงเรียนที่เพิ่งสอนแบบเปิดใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำกว่าเด็กอีก 3 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนที่สอนแบบเปิดมานานแล้วเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงมาก¹ แสดงให้เห็นว่าห้องเรียนแบบเปิดนั้นสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ แต่ค่าใช้จ่ายค่อนข้างนาน

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ในห้องเรียน จากผลการวิจัยของแบลงเคนชิป (Blankenship) ซึ่งได้ศึกษาผลของการฝึกให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 96 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง เขาได้ให้การฝึกความคิดสร้างสรรค์โดยให้ทำกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ 15 อย่าง รวมเวลาฝึก 10 ชั่วโมง กิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อเน้นให้เกิดความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดละออ (Elaboration) ผลปรากฏว่าหลังจากการฝึก เด็กทำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ได้สูงกว่าก่อนการฝึก² แสดงว่าเราสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นได้ด้วยการฝึก

¹ F.S. Wilson, T. Stuckey and R. Langevin, "Are Pupil in the Open Plan School Different?," Journal of Educational Research 66(January - February 1972) :pp. 115 - 118

² Dallas J. Blankenship, "A Study of the Effect of Creativity Training Upon the Self Concept, Achievement and Creative Performance of First Grade Pupil," Dissertation Abstracts 36(May 1976) : 7147 A.

คโลเวอร์ (Clover) ได้ใช้กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียนระดับ
วิทยาลัย จำนวน 44 คน โดยการฝึกฝนและให้การเสริมแรง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความคิด-
สร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว (Flyency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
และความคิดริเริ่ม (Originality) ทั้งในด้านการนำสิ่งของมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และ
ด้านการแก้ปัญหาในแบบฝึกหัด ปรากฏว่าหลังจากการฝึก กลุ่มตัวอย่างสามารถทำคะแนนใน
แบบสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์ แรนซ์ ได้อันดับขึ้นเป็นอย่างมาก และเมื่อมีการติดตามผลใน
ระยะเวลา 11 เดือนต่อมา ก็ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างยังคงทำคะแนนได้สูงเหมือนเดิม ¹

สำหรับประเทศไทย ประชุมพร สุกรเจริญ ได้สร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น จำนวน 6 ฉบับ และใช้เวลาสอน 5 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง
30 นาที รวม 9 ชั่วโมงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนหลวง เมื่อนำคะแนน
จากการทดสอบก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกัน ผลปรากฏว่าคะแนน
เฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาหลังการทดลองสอนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิด-
สร้างสรรค์ทางภาษาก่อนการทดลองสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ²

จากการวิจัยของแมลง เกนชิปี คโลเวอร์ และประชุมพร แดงให้เห็นว่าเรา
สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นให้เด็กมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นได้
โดยเฉพาะการศึกษาของคโลเวอร์พบว่าหลังจากการฝึก 11 เดือน เมื่อทำการติดตามผล
กลุ่มตัวอย่างเดิมก็ยังทำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ได้สูงเหมือนเดิม เป็นสิ่งที่ชี้ว่าเด็กที่ได้รับ

¹ John A. Clover, "A Creativity Training Workshop :
Short Term, Long Term and Transfer Effects," Journal of Genetic
Psychology 136(March 1980) : pp. 3 - 16

² ประชุมพร สุกรเจริญ, "การสร้างแบบฝึกการเขียนสร้างสรรค์สำหรับชั้นประถม-
ศึกษาปีที่สอง", (วิทยานิพนธ์คุุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519) หน้า 64

การฝึกความคิดสร้างสรรค์จะได้รับผลดีไม่เฉพาะเมื่อเวลาให้การฝึกเท่านั้น แต่จะเป็นผลดีต่อไปในวันข้างหน้าด้วย

3. การใช้หลักสูตร

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักสูตรกับความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน เช่น เซาวนา บุทธสุริยพรณ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรต่างกัน ก็ระหว่างโรงเรียนสาธิต 1 โรง กับโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ 2 โรง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 7 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละโรงเรียนเลือกมาชั้นละ 40 คน เป็นชาย 20 คน หญิง 20 คน ไม่แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของวอลเลซและโกแกน 5 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวม นักเรียนที่ใช้หลักสูตรสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ เมื่อพิจารณาแยกตามระดับชั้น พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็ได้ผลเช่นเดียวกัน แต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทั้ง 3 โรงเรียนไม่แตกต่างกัน¹

จากผลการศึกษาของเซาวนาก็ทำให้เห็นว่าการใช้หลักสูตรต่างกันจะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ต่างกันด้วย โดยเฉพาะเมื่อใช้หลักสูตรที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็จะต่างกันอย่างเห็นได้ชัดขึ้นอีก จึงจะเห็นได้จากผลการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตกับโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันมาก ผู้วิจัยได้อธิบายว่าอาจเป็นเพราะโรงเรียนสาธิตที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจัดหลักสูตรเป็นรายวิชา ให้คะแนนเป็นหน่วยกิต ตัดสินใจ - ตกเป็นรายวิชา เด็กมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน ส่วนโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ(ในพ.ศ.2514) เด็กต้องเรียน

¹ เซาวนา บุทธสุริยพรณ, "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมและมัธยม ระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ" (ปริญญา-นิตพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2514), หน้า บทกัตติย

ตามที่หลักสูตรจัดไว้โดยไม่มีทางเลือก อาจเป็นเพราะเหตุนี้ก็ได้จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียน
สาขามีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไปหลักสูตรปกติ¹

ลาวรรณ ลิขิตทรัพย์ ได้ศึกษาทำนองเกี่ยวกับเขาวานา คือเปรียบเทียบความคิด-
สร้างสรรค์ของนักเรียนระหว่างโรงเรียนสาขิต 1 โรงเรียนกับโรงเรียนทั่วไปหลักสูตรปกติ 2
โรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 จำนวน 340 คน
ใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance) จำนวน 5 ฉบับ ผลปรากฏ
ว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนสาขิตสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไปหลักสูตร
ปกติเพียงเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ²

จากผลงานวิจัยของทั้งสองท่านนี้ เป็นเรื่องชวนให้ศึกษาต่อไปว่าการใช้หลักสูตร
ต่างกันจะทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนต่างกันจริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อ
พิจารณาหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ที่กำลังเข้ามาแทนที่หลักสูตรประถมศึกษาพุทธ-
ศักราช 2503 เห็นว่ามีลักษณะหลายประการที่เอื้อให้โรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น
กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนและคู่มือครูเน้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรีทั้งในด้าน
การพูด การคิดและการกระทำ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กรู้จักคนกว่าด้วยตนเอง ลักษณะ
เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ส่วนหลักสูตรประถมศึกษาพุทธ-
ศักราช 2503 ไม่ได้เน้นลักษณะเหล่านี้ไว้ชัดเจนนัก ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐาน
ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 มีความ
คิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชั้นเดียวกันที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503

ความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศ

การวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศยังไม่ช้อยู่ที่
แน่นอนว่าระหว่างเพศหญิงกับเพศชายมีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันหรือไม่

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82.

² ลาวรรณ ลิขิตทรัพย์, "การเปรียบเทียบความวิตกกังวลและความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาระหว่างโรงเรียนสาขิตกับโรงเรียนทั่วไปหลักสูตรปกติ" (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า บทคัดย่อ.

เพียงใด นับตั้งแต่ปี 1966 แมคโคบี (Maccoby) ได้สรุปผลการวิจัยหลายชิ้นว่าผลที่ได้จากการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศนั้นยังไม่ยุติแน่นอน ซึ่งอยู่กับว่าผู้ศึกษาจะเน้นในแง่ใด ถ้าเน้นการแก้ปัญหาหรือสร้างปัญหาขึ้นใหม่จากปัญหาเก่า ๆ แล้ว ผู้ชายจะมีความสามารถสูงกว่าผู้หญิง แต่ถ้านั้นในด้านความคิดหลายแง่มุม (Divergent Thinking) ผู้หญิงจะมีความสามารถสูงกว่าผู้ชาย ¹

วอล์คเกอร์ (Walker) ได้ใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์สอบเด็กเม็กซิกันจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 พบว่าเด็กหญิงทำคะแนนความคิดคล่องแคล่วได้สูงกว่าเด็กชายเล็กน้อย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เด็กชายทำคะแนนความคิดริเริ่มได้สูงกว่าเด็กหญิง ² การวิจัยของวอล์คเกอร์นี้พ้องกับการวิจัยของรูธ (Ruth) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กชายจะแสดงความสามารถทางด้านความคิดริเริ่มมากกว่าเด็กหญิง ³ และหากพิจารณาการสรุปผลงานวิจัยของแมคโคบีที่กล่าวมาแล้วในข้อที่ 1 เด็กชายมีความสามารถในการสร้างปัญหาขึ้นใหม่จากปัญหาเก่า ๆ มากกว่าเด็กหญิง นั่นคือเด็กชายมีความคิดริเริ่มดีกว่านั่นเอง ผลงานของทั้งสามท่านนี้ยืนยันว่าเด็กชายมีความสามารถในการคิดริเริ่มมากกว่าเด็กหญิง ในขณะที่เด็กหญิงมีความสามารถทางด้านความคิดคล่องแคล่วมากกว่าเด็กชาย

งานวิจัยบางชิ้นพบความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายได้อย่างชัดเจน เช่น โอลิว (Olive) ได้ศึกษาความแตกต่างในการคิดหลายแง่มุมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยให้นักเรียนวัยอนุบาลมัธยมศึกษาที่มีเข้าวนปัญหาและระดับชั้นทางสังคมใกล้เคียงกันเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์แบบใช้ภาษา จำนวน

¹ Eleanor E. Maccoby, The Development of Sex Differences (California : Standford, 1966) p. 19

² Perry C. Walker, "A Study of Creativity Among Mexican School Children," Dissertation Abstracts 31 (August 1970) : 650A.

³ Victoria FO. Ruth, "Creative and Leadership Behaviors of Pre - School Children," Dissertation Abstracts 35 (October 1970): 1887 B.

7 ฉบับ ผลปรากฏว่านักเรียนหญิงทุกระดับชั้นมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹

ผลงานวิจัยของอีกหลายท่านก็ไม่พบความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย เช่น บอร์เจน (Borgen) พบว่านักเรียนหญิงกับนักเรียนชายที่อยู่ในชั้นเดียวกันและโรงเรียนเดียวกันมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน²

ไสว เดียมแก้ว ได้ศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียน 7 แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชาย 251 คน หญิง 173 คน ใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของวอลเลซและโคแกน พบว่าไม่มีความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย³

ในปีเดียวกัน เขาวนา ยุทธสุริยพรรณ ได้ศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสาธิต 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ 2 โรงเรียน ผลพบว่าความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายไม่แตกต่างกัน⁴

ต่อมา มาลินี เหมะชุลินทร ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเพาะช่าง เป็นชาย 92 คน หญิง 92 คน ใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์

¹ Helen Olive, "A Note on Sex Difference Adolescent Divergent Thinking" The Journal of Psychology 82 (September 1972), pp. 39 - 42

² J.S. Borgen, "The Effect of Two Modes of Instructional on Creativity, Dogmatism and Arithmetic Achievement in the Elementary School," Dissertation Abstracts, 31 (June 1971):6446A.

³ ไสว เดียมแก้ว, "ความคิดสร้างสรรค์และความถนัดทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7," หน้า บทคัดย่อ

⁴ เขาวนา ยุทธสุริยพรรณ, "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมและมัธยมระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ," หน้า 80

ของทอร์แรนซ์ ผลพบว่าคุณมคติสร้างสรรค์ ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายไม่แตกต่างกัน¹

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายที่กล่าวมาแล่นี้ อาจสรุปได้ 2 ประเด็น คือ

1. เพศหญิงกับเพศชายมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน ถึงผลการวิจัยของวอล์คเกอร์ (Walker) และของรูธ (Ruth) แต่ยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอนว่าระหว่างเพศหญิงกับเพศชายใครมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากัน ขึ้นอยู่กับประเภทของความคิดสร้างสรรค์ เช่น เด็กชายมีความสามารถด้านการคิดริเริ่มสูงกว่าเด็กหญิง ส่วนเด็กหญิงมีความสามารถด้านการคิดคล่องแคล่วมากกว่าเด็กชาย แต่มีผลการวิจัยของโอลีฟ (Olive) ที่ปรากฏผลชี้ชัดว่าเด็กหญิงมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กชาย

2. เพศหญิงกับเพศชายมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ถึงผลการวิจัยของบอร์เจน (Borgen) , เซาวนา ยุทธสุริยพรรณ, ไสว เลี่ยมแก้ว และมาลีนี้ เหมะสุลินทร์

น่าสังเกตว่าการวิจัยในประเทศไทย จะปรากฏผลในลักษณะเดียวกันคือเพศชายกับเพศหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสภาพความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของไทยเป็นปัจจัยอำนาจยให้ผลในลักษณะนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายด้วย โดยมีสมมุติฐานว่าคุณมคติสร้างสรรค์ระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายไม่แตกต่างกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มาลีนี้ เหมะสุลินทร์, "ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาชั้นปีที่สามโรงเรียนเพาะช่าง", (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า มทกัถยอ